

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 465/2016-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. augusta 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Felixom Neupauerom, Advokátska kancelária FELIX NEUPAUER & PARTNERS, Dvořákovo nábrežie 8/A, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd uznesením Krajského súdu v Trenčíne č. k. 19 Co 915/2013-271 z 30. decembra 2013 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 676/2014 zo 16. marca 2016 a takto

rozhodol:

Sťažnosť [REDACTED]

[REDACTED] o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. júla 2016 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva

na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) uznesením Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 19 Co 915/2013-271 z 30. decembra 2013 (ďalej aj „uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 Cdo 676/2014 zo 16. marca 2016 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu“).

Sťažovateľ svoju sťažnosť zdôvodnil tým, že na Okresnom súde Trenčín (ďalej len „okresný súd“) sa vedie konanie o určenie neplatnosti evidencie zmluvy pod sp. zn. 27 C 194/2011. Krajský súd ako odvolací súd uznesením z 30. decembra 2013 zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 27 C 194/2011-237 zo 7. októbra 2013, ktorým prvostupňový súd nepripustil vstup inter alia sťažovateľa do konania ako vedľajšieho účastníka v 5. rade a ako odporcu vo 4. rade a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Proti uzneseniu krajského súdu sťažovateľ podal dovolanie, pričom najvyšší súd uznesením zo 16. marca 2016 dovolanie sťažovateľa odmietol a účastníkom nepriznal náhradu trov konania. Sťažovateľ poukázal na odôvodnenie uznesenia krajského súdu, v zmysle ktorého *«ustanovenie § 93 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „Občiansky súdny poriadok“) upravujúce procesný inštitút vedľajšieho účasti s poukazom na Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 188/2012 zo dňa 05.02.2013, vyžaduje ako podstatnú podmienku vedľajšieho účasti v konaní súhlas (hlavného) účastníka, na strane ktorého vedľajší účastník chce vystupovať. ... v ďalšom konaní je preto súd prvého stupňa povinný vyzvať odporcu, či so vstupom vedľajších účastníkov na jeho strane súhlasí, potom vyrieši otázku vedľajšieho účasti v súlade s ust. § 93 O. s. p. a až následne sa vysporiada s úkonom, ktorým označené spoločenstva navrhli vstup do konania podľa § 94 O. s. p.»*. Sťažovateľ zdôraznil, že prvostupňový súd je uvedeným právnym názorom krajského súdu ako súdu odvolacieho viazaný, pričom odporca so vstupom sťažovateľa ako vedľajšieho účastníka nesúhlasí.

Nesprávnosť aplikácie ustanovenia § 93 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), namietaným uznesením krajského súdu videl sťažovateľ v citácii rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 188/2012 z 5. februára 2013, a nie v aplikácii konštantnej

judikatúry, ako napr. rozhodnutia vo veciach sp. zn. 3 Cdo 319/2009 alebo 5 Cdo 201/2004, R 57/2009, v zmysle ktorých je zákonnou podmienkou pre pripustenie vedľajšieho účastníka do konania jeho právny záujem na výsledku konania, pričom súd rozhodne o pripustení vedľajšieho účastníctva aj proti vôli účastníka, vedľa ktorého sa má vedľajší účastník konania zúčastniť.

Sťažovateľ považoval uznesenie krajského súdu za nesprávne, nezákonné, arbitrárne a právny postup odvolacieho súdu za ústavne nekonformný. Podľa názoru sťažovateľa dôvody, ktoré viedli odvolací súd k vydaniu namietaného uznesenia sú svojvoľným výkladom legislatívnych ustanovení, ktorého následkom je odňatie a porušenie ústavných práv sťažovateľa zakotvených v článku 46 ústavy. Vydaním takéhoto uznesenia sa sťažovateľovi tiež odňala možnosť konať pred súdom.

Sťažovateľ ďalej uviedol, že predmetom konania je pravdepodobne určenie neplatnosti zmluvy v zmysle ustanovenia § 80 písm. c) OSP, čo znamená, že konania sa musia zúčastniť všetky subjekty, ktoré ju uzavreli, resp. ich právni nástupcovia. Ide o tzv. nútené procesné spoločenstvo vyplývajúce z hmotnoprávnej úpravy. Keďže bol účastníkom zmluvy, tak má právny záujem na výsledku sporu, v ktorom sa rozhoduje o platnosti/neplatnosti zmluvy. Zdôraznil, že podľa uznesenia krajského súdu nemá žiadne právo zasiahnuť do konania (využívať možnosti procesnej obrany), čím mu bol odňatý prístup k súdu, čo je v právnom štáte nemysliteľné. V právnom poriadku Slovenskej republiky práve s poukazom na ústavu platí zásada, že súd nekoná bez účasti osôb, ktorých sa rozhodnutie priamo dotýka.

Právomoc ústavného súdu zdôvodnil sťažovateľ neexistenciou inštitútu v právnom poriadku Slovenskej republiky, ktorým by sa domáhal ochrany svojich ústavných práv, s výnimkou sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľovi nebola tiež podľa jeho názoru poskytnutá súdna ochrana zo strany Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý dovolanie sťažovateľa odmietol.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 676/2014 zo dňa 16.03.2016 ako aj Uznesením Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 19Co/915/2013-271 zo dňa 30.12.2013 došlo k porušeniu práva Sťažovateľa na súdnu a inú ochranu v zmysle článku 46 Ústavy SR a článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd.

2. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 676/2014 zo dňa 16.03.2016 ako aj Uznesením Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 19Co/915/2013-271 zo dňa 30.12.2013 sa zrušujú a vec sa vracia Krajskému sudu v Trenčíne na ďalšie konanie.

3. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva Sťažovateľovi náhradu trov konania titulom trov právneho zastúpenia Sťažovateľa. Najvyšší súd Slovenskej republiky a Krajský súd v Trenčíne sú spoločne a nerozdielne povinní zaplatiť trovy právneho zastúpenia Sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovení § 20, § 50 a § 53 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané

zákonem, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Pokiaľ ide o namietané porušenie označených práv sťažovateľa uznesením krajského súdu, ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, obsahom ktorého je pravidlo, že sťažovateľ má právo domáhať sa ochrany základného práva pred ústavným súdom iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôže poskytnúť iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ mohol domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonom upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (mutatis mutandis I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať

a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

Krajský súd v odôvodnení uznesenia z 30. decembra 2013, ktorým bolo zrušené uznesenie okresného súdu, sformuloval v podstatnom túto právnu argumentáciu:

„Ust. § 94 ods. 1 O. s. p. obsahuje definíciu účastníkov nesporného konania. Vzhľadom na to, že predmetné konanie je konaním sporovým, aplikácia ust. § 94 O. s. p. nie je dôvodná. Neopodstatnené sa stali výzvy prvostupňového súdu, či označené spoločensvá trvajú na podanom návrhu na vstup do konania podľa tohto zákonného ustanovenia.

Podstatným a právne relevantným pre určenie okruhu účastníkov v danej veci, je procesný úkon navrhovateľa zo dňa 07.05.2013 na č. l. 199, ktorým navrhovateľ navrhol, aby ako vedľajší účastníci (zrejme na strane odporcu) do konania vstúpili

[redacted]

Podaním zo dňa 17.07.2013

[redacted] a [redacted] súdu oznámili, že vstupujú do predmetného konania ako vedľajší účastníci podľa § 93 O. s. p. na strane odporcu. ...

V zmysle rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3 Cdo 188/2012 zo dňa 05.02.2013 v každom prípade vedľajšieho účastníka podľa § 93 ods. 1 a 2 O. s. p. je

podstatnou podmienkou vedľajšieho účasti v konaní súhlas (hlavného) účastníka, na strane ktorého vedľajší účastník chce vystupovať. Potreba súhlasu účastníka, ktorý má byť v konaní podporovaný vedľajším účastníkom, vyplýva zo samej podstaty a účelu vedľajšieho účasti. Z ust. § 93 O. s. p. nemožno žiadnym spôsobom vyvodiť, že by vedľajší účastník mohol v konaní vystupovať napriek nesúhlasu (ním podporovaného účastníka); svoj nesúhlas s vedľajším účastníctvom tento účastník nemusí ani odôvodniť. Je pojmovo vylúčené, aby účastník konania bol pred súdom podporovaný niekým, účasť ktorého si neželá. Je preto nevyhnutný procesný postup súdu, v rámci ktorého oznámi účastníkom konania, že určitý subjekt vstúpil do konania ako vedľajší účastník a vyzve ich, aby sa k tomuto vstupu vyjadrili. Súd musí mať za každých okolností jasno v otázke, či účastník, ktorého chce vedľajší účastník v konaní podporovať, s jeho podporou súhlasí, resp. či účastník neprejavil nesúhlas s vedľajším účastníctvom. Z obsahu spisu v danej veci vyplýva, že navrhovateľ navrhol vstup označených spoločností do konania na strane odporcu ako vedľajších účastníkov a označené spoločnosti oznámili súdu, že do konania vstupujú na strane odporcu ako vedľajší účastník, avšak prvostupňový súd odporcu nevyzval k tomu, aby sa vyjadril, či s jeho podporou súhlasí alebo nesúhlasí, a preto predčasne na strane 2 rozhodnutia na č. 1. 237 zo dňa 07.10.2013 konštatuje, že uvedené spoločnosti: [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] sa stali vedľajšími účastníkmi 3) až 5), vystupujúcimi v konaní na strane odporcu.

V ďalšom konaní je preto súd prvého stupňa povinný vyzvať odporcu, či so vstupom vedľajších účastníkov na jeho strane súhlasí, potom vyrieši otázku vedľajšieho účasti v súlade s ust. § 93 O. s. p. a až následne sa vyporiada s úkonom, ktorým označené spoločnosti navrhli vstup do konania podľa § 94 O. s. p.“

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. To platí aj vo vzťahu k procesnému postupu súdu.

Podstata námietok sťažovateľa spočíva v jeho nesúhlase so záverom krajského súdu vysloveným v súvislosti s procesným postavením vedľajšieho účastníka.

Ústavný súd preskúmal uznesenie krajského súdu v medziach svojej právomoci z hľadísk, ktoré pripúšťa ústavný prieskum súdnych rozhodnutí, a dospel k záveru, že sťažovateľom namietaný nesúlad vysloveného právneho názoru krajského súdu s ústavou je predčasný. Vyslovený právny názor nie je dosiaľ základom právoplatného rozhodnutia a nie

je možné ani stotožniť sa s argumentáciou sťažovateľa, že právny názor krajského súdu bude bez ďalšieho automaticky prevzatý do rozhodnutia okresného súdu napriek jeho záväznosti v zmysle § 226 OSP. Uznesenie okresného súdu zo 7. októbra 2013 bolo totiž zrušené uznesením krajského súdu v dôsledku nesprávnej postupnosti rozhodovania o procesných návrhoch účastníkov týkajúcich sa vedľajšieho účastníctva sťažovateľa, čo zákonite neznamená, že sťažovateľ by mal byť z ďalšieho konania vylúčený. Účastníkom konania namietaným rozhodnutím nebola odňatá možnosť predkladania ďalších vhodných procesných návrhov týkajúcich sa sťažovateľa. Postupom krajského súdu tak dosiaľ nedošlo ani k odňatiu možnosti sťažovateľa konať pred súdom a je predčasné konštatovať porušenie ním označeného ústavného práva. Za opísaného stavu konania nie je daná právomoc ústavného súdu domáhať sa ochrany, v dôsledku čoho bolo potrebné sťažnosť sťažovateľa odmietnuť.

Uznesenie krajského súdu z 30. decembra 2013 vo vzťahu k dôvodom zrušenia uznesenia okresného súdu zo 7. októbra 2013 nevykazuje znaky svojvoľného rozhodnutia ani rozhodnutia neodôvodneného, či vychádzajúceho zo zjavného omylu v skutkových, resp. právnych otázkach. Nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 114/09) pritom rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade s právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, sama osebe nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že nie je ďalšou inštanciou všeobecného súdnictva oprávnenou zasahovať do výsledkov súdneho konania, pokiaľ sú tieto svojimi účinkami zlučiteľné s obsahom základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Z ústavnoprávneho hľadiska teda niet žiadneho dôvodu na spochybňovanie záverov napadnutého uznesenia krajského súdu, a preto ústavný súd sťažnosť pre nedostatok právomoci odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu práva sťažovateľa uznesením najvyššieho súdu zo 16. marca 2016 ústavný súd uvádza, že zo strany sťažovateľa absentuje k tomuto rozhodnutiu akákoľvek skutková či právna argumentácia, v dôsledku čoho návrh v tejto časti nespĺňa zákonom predpísané náležitosti v zmysle § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Preto bola sťažnosť aj v tejto časti odmietnutá.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v danej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd bližšie nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2016